

ผลกระทบของ

“เอลนีโญ”

ต่อภาคเกษตรภาคใต้

นิชมล ปัญญาวิชโรกุล/ ภูติศ อินทรักษา/ สิริกานต์ อริญดร
ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้

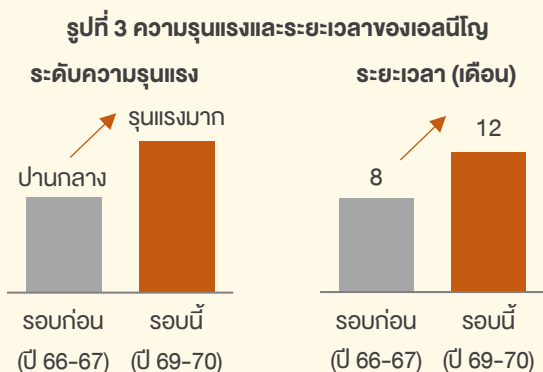
“ภาคเกษตร” หัวใจหลักของเศรษฐกิจภาคใต้

- ภาคเกษตรมีความสำคัญอันดับ 1 ต่อเศรษฐกิจภาคใต้ คิดเป็น 24% ของ GRP โดยแรงงานกว่า 40% ทำงานอยู่ในภาคเกษตร^{1/}
- พืชหลักของภาคใต้ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และทุเรียน (รูปที่ 1)
- สภาพอากาศเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อภาคเกษตร ทั้งปริมาณและคุณภาพผลผลิต ซึ่งกระทบต่อรายได้เกษตรกรและเศรษฐกิจภาคใต้โดยรวม

“เอลนีโญ” ที่ผ่านมา ส่งผลกระทบอย่างไร ?

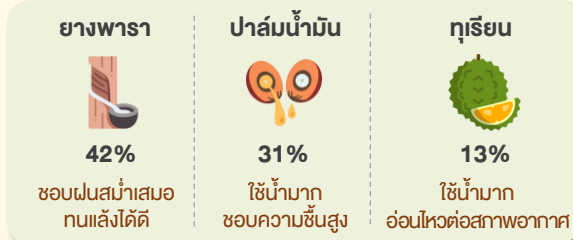
- เอลนีโญครั้งล่าสุดเกิดเมื่อ ก.ค. 66 – ก.พ. 67 กำลังแรงระดับปานกลาง^{2/} ส่งผลให้ช่วงครึ่งปีแรกของปี 67 ภาคใต้ฝนตกน้อยกว่าปกติเกือบ 30% อุณหภูมิสูงขึ้นทำสถิติใหม่ที่ 41.1°C ในเดือน เม.ย. 67^{3/} กระทบมากใน จังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ และชุมพร^{4/}
- ผลผลิตทุกพืชลดลงชัดเจนในปี 67 โดยเฉพาะทุเรียน เนื่องจากการขาดน้ำทำให้ลูกทุเรียนร่วงก่อนถึงเวลาเก็บเกี่ยว ด้านปาล์มน้ำมันพบว่า น้ำมันปาล์มดิบที่สกัดได้มีปริมาณลดลง และส่งผลกระทบต่อจำนวนทะลายปาล์มในปี 69 ส่วนยางพาราเกิดภาวะน้ำยางออกน้อย (รูปที่ 2)
- นอกจากผลผลิตลดลง ยังกระทบต้นทุนและราคา โดยต้นทุนทุเรียนเพิ่มขึ้นมากที่สุดราว 20-40% จากค่าจัดการน้ำ อาทิ ค่าไฟฟ้าที่สูบน้ำ ค่าซื้อน้ำ ขุดสระ เจาะบาดาล นอกจากนี้ ราคาทุเรียนลดลงจากคุณภาพที่ลดลง ไม่ผ่านมาตรฐานส่งออก สะท้อนจากสัดส่วนการส่งออกของทุเรียนในช่วงในฤดู (มิ.ย.-ส.ค. 67) ที่ลดลงเหลือ 55% จาก 61% ในภาวะปกติ^{5/}

“เอลนีโญ” รอบนี้ ต่างจากเดิมอย่างไร ?

- รอบนี้รุนแรงและยาวนานกว่ารอบก่อน โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ค. 69 – เม.ย. 70 (12 เดือน) คาดว่ามีกำลังระดับรุนแรงมาก (very strong) ในช่วงไตรมาส 4 ปี 69 หรือที่เรียกกันว่า “Super El Nino” (รูปที่ 3)
- แนวโน้มสภาพอากาศส่วสุดจั่ว ภาคใต้อาจเจอทั้งร้อนแล้งและฝนตกรุนแรงควบคู่กัน ในช่วง 6 เดือนข้างหน้า (ก.ย. 69-ก.พ. 70) คาดว่าภาคใต้จะมีฝนตกน้อยกว่าปกติประมาณ 20%^{6/} แต่ยังมีโอกาสเจอฝนตกฉับพลันช่วงปลายปี 69 ต้องติดตามสภาพอากาศใกล้ชิด
- ปริมาณน้ำต้นทุนมากกว่ารอบก่อน จากฝนที่ตกสะสมต่อเนื่องตั้งแต่ปลายปี 68 – กลางปี 69 ซึ่งจะช่วยบรรเทาผลกระทบได้ระดับหนึ่ง

รูปที่ 1 สัดส่วนมูลค่าสินค้าเกษตรหลักของภาคใต้

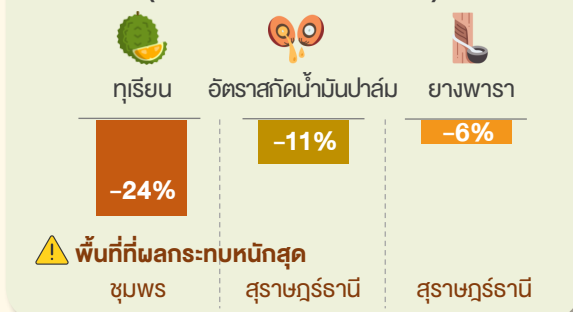

ที่มา: สศท. ปี 68 คำนวณโดยผู้เขียน

“เอลนีโญ” เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นทุก ๆ 2-5 ปี ส่งผลให้ฝั่งเอเชีย (รวมไทย) ร้อนแล้งกว่าปกติ ส่วนฝั่งอเมริกาใต้มีฝนตกหนักกว่าปกติ

รูปที่ 2 ผลกระทบต่อผลผลิตเกษตรภาคใต้ ปี 67 (ที่ลดลง เทียบกับภาวะปกติ)

ที่มา: สศท. คำนวณโดยผู้เขียน ภาวะปกติ หมายถึง ช่วงปีที่สภาพอากาศให้อาณาเขต โดยทุเรียนใช้ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยปี 63-64 เทียบกับปี 67 / ปาล์มน้ำมันใช้อัตราสกัดน้ำมันเดือน พ.ค. เฉลี่ยปี 64-65 เทียบกับเดือน พ.ค. 67 / ยางพาราใช้ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยปี 64-65 เทียบกับปี 67

^{1/} ข้อมูล GRP ปี 67 จาก สศท. และข้อมูลผู้มีงานทำ ปี 66 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ^{2/} พิจารณาจาก Relative Oceanic Nino Index (RONI) ของ NOAA ^{3/} กรมอุตุนิยมวิทยา ^{4/} วิจัยจากดัชนีภัยแล้ง (Drought Risk Index: DRI) ของ GISTDA โดยใช้ข้อมูลหลายด้าน อาทิ ข้อมูลดาวเทียม ปริมาณน้ำฝน และความสมบูรณ์ของพืช ^{5/} กรมศุลกากร คำนวณโดยผู้เขียน ^{6/} สสท. คาดการณ์ ณ 1 ก.ย. 69 คำนวณโดยผู้เขียน

คาดการณ์ผลกระทบต่อภาคเกษตรภาคใต้ ปี 69-70^{7/}

ระดับผลกระทบ		ผลกระทบจากเอลนีโญ	
มาก	 ทุเรียน	 ผลผลิตและราคาลดลง โดยกระทบผลผลิตนอกฤดูปี 69 (ต.ค.-ธ.ค.) และจะเห็นผลชัดเจนในปี 70 จากการติดดอกออกผลที่ไม่สมบูรณ์ มีความเสี่ยงที่สูงทุเรียนอาจร่วงก่อนช่วงเก็บเกี่ยว คุณภาพผลลดลง และส่งผลกระทบต่อราคาที่จะทรงตัวได้	
		 ผลกระทบอาจน้อยกว่ารอบก่อน เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เตรียมพร้อมมากขึ้น อาทิ ทุกระเตรียมน้ำสำรอง เจาะบาดาล และติดตั้งระบบพ่นหมอก แต่บางส่วนยังขาดเงินทุนในการปรับตัว	
		 รายได้สุทธิปี 69 คาดว่าเพิ่มขึ้นจากปี 68 จากผลผลิตในฤดูที่ยังออกสู่ตลาดได้ปกติ แต่รายได้สุทธิปี 70 คาดว่าลดลง จากแนวโน้มราคาที่ลดลงตามคุณภาพและการแข่งขันในตลาดจีนที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ต้นทุนค่าจัดการน้ำสูงขึ้น	
ปานกลาง	 ปาล์มน้ำมัน	 ผลผลิตลดลง โดยได้รับผลกระทบในปี 69-70 จากน้ำหนักผลปาล์มและอัตราสกัดน้ำมันที่อาจลดลง รวมถึงผลกระทบระยะยาวในปี 71 เนื่องจากอากาศร้อนแล้งทำให้ดอกพัฒนาไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้จำนวนทะลายมีแนวโน้มลดลง	
		 ผลกระทบอาจน้อยกว่ารอบก่อน เพราะเกษตรกรบางส่วนลงทุนทำระบบน้ำและใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินมากขึ้น โดยได้รับคำแนะนำตามหลักวิชาการจากศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมัน	
		 รายได้สุทธิปี 69-70 คาดว่าเพิ่มขึ้นจากปี 68 จากแนวโน้มราคาที่สูงขึ้น ตามผลผลิตที่ติ่งตัวและความต้องการไบโอดีเซลที่ดี ซึ่งช่วยชดเชยผลผลิตที่ลดลงและต้นทุนที่เพิ่มขึ้นได้	
น้อย	 ยางพารา	 ผลผลิตลดลงเล็กน้อย แม้ปริมาณน้ำยางจะลดลง แต่อาจได้วันกรีดยางเพิ่มขึ้นและโรคใบร่วงลดลง อีกทั้งเป็นพืชที่ทนแล้งได้ดี ต้นยางส่วนใหญ่ฟื้นตัวเร็วหากได้ฝน ขณะที่ยางต้นเล็ก (<3 ปี) เสี่ยงยืนต้นตาย แต่มีสัดส่วนน้อย	
		 ผลกระทบอาจใกล้เคียงรอบก่อน เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบน้ำ ยังคงพึ่งพาน้ำฝนธรรมชาติ มีบางส่วนที่ปรับตัวได้เงินทุนสนับสนุนจาก กยท. เพื่อทำระบบโซลาร์เซลล์สูบน้ำ ^{8/}	
		 รายได้สุทธิปี 69-70 คาดว่าเพิ่มขึ้นจากปี 68 จากแนวโน้มราคาที่สูงขึ้น ตามผลผลิตที่ติ่งตัวและราคาน้ำมันที่ยังอยู่ในระดับสูง ซึ่งช่วยชดเชยผลผลิตที่ลดลงและต้นทุนที่เพิ่มขึ้นได้	

ภาครัฐและสถาบันการเงินพร้อมสนับสนุนเกษตรกร เพื่อป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากเอลนีโญ

 ภาครัฐ	เร่งกักเก็บน้ำสำรองทั่วประเทศ และให้ความรู้เกษตรกรเพื่อรับมือเอลนีโญ อาทิ การเตรียมแหล่งน้ำ การให้น้ำและปุ๋ยตามความต้องการของพืช จัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบ รวมถึงเพิ่มวงเงินช่วยเหลือจากภัยพิบัติ ^{9/}	 สถาบันการเงิน	สนับสนุนสินเชื่อเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ และการปรับตัวสู่เกษตรยั่งยืน อาทิ การสร้างแหล่งน้ำสำรอง ทำระบบน้ำอัตโนมัติ ติดตั้งโซลาร์เซลล์สูบน้ำ การปรับตัวทำเกษตรผสมผสานและมาตรฐานความยั่งยืน

แม้เอลนีโญรอบนี้จะรุนแรงขึ้น แต่คาดว่าผลกระทบอาจน้อยกว่ารอบก่อน เนื่องจากมีน้ำต้นทุนสะสมจากฝนตกในช่วงก่อนหน้า เกษตรกรเตรียมพร้อมมากขึ้น โดยเฉพาะชาวสวนทุเรียน อีกทั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการเงิน นอกจากนี้ **คาดว่าภาคใต้จะได้รับผลกระทบน้อยกว่าภาคอื่น** เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพืชยืนต้นที่ทนต่อสภาพอากาศมากกว่าพืชไร่ และยังได้อานิสงส์จากราคายางและปาล์มที่เพิ่มขึ้นจากผลผลิตติ่งตัวและผลของสงครามตะวันออกกลาง ซึ่งช่วยบรรเทาผลกระทบและพยุงรายได้เกษตรกรโดยรวมได้

อย่างไรก็ตาม ยังไม่ควรชะล่าใจ เพราะสภาพอากาศที่ผันผวนมากขึ้นอาจนำไปสู่ความเสี่ยงที่ไม่คาดคิด ทุกฝ่ายจึงต้องติดตามสถานการณ์และเตรียมพร้อมรับมือให้เท่ากัน โดยเฉพาะการเร่งดูแลเกษตรกรรายย่อยที่ยังขาดข้อมูลและเงินทุนในการปรับตัว รวมถึงผลักดันการวิจัยพันธุ์ยาง ปาล์ม และทุเรียนที่ทนแล้ง และระบบประกันภัยพืชผลเพื่อลดความเสี่ยงให้เกษตรกร

ในอนาคต เอลนีโญอาจเกิดบ่อยขึ้นและเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ “การปรับตัว” คือสิ่งที่จัดการได้ ทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุน และสร้างรายได้เสริม ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรภาคใต้สามารถรับมือและเติบโตได้อย่างยั่งยืน

^{7/} จากการรวบรวมข้อมูลของเจ้าหน้าที่ และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตัวแทนเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการเงิน

^{8/} ภายใต้โครงการสนับสนุนเกษตรกรชาวสวนยางต้นแบบด้วยเกษตรกรรมยั่งยืน มูลค่า 100,000 บาทต่อราย ^{9/} หลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2569

“บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย”

หน้าที่ 2/2